

Balansering av feltteleskop

Test utført av Jon Arne Sæter, 2017

Teleskop i observasjonsmodus

Teleskop i fotograferingsmodus

De fleste feltteleskop på markedet er ikke 100 % balansert slik de leveres. Man må skyve teleskopet litt fram eller tilbake i stativets hurtigfeste for å få teleskopet i balanse. Ikke alle stativhoder har skyvbar hurtigfesteplate slik at dette er mulig. Hoder som mangler denne finessen, bør man styre unna – særlig hvis teleskopkikking er hovedformålet for stativet.

Problemstillingen i denne testen, er i hovedsak den ekstra store utfordringen man møter i form av balansering når man vekselvis observerer og fotograferer gjennom et feltteleskop. Det er kamera montert bak på teleskopet som skaper den verste ubalansen. Problemet er aktuelt for både lette og tunge teleskop. I denne testen har jeg prøvd ut det store teleskopet Swarovski ATX 95 med TLS APO fotoadapter og et Nikon D200 DSLR kamera. Min Nikon D200 med L-plate og T2-adapter veier 1100 g. Jeg vet ikke om noe stativhode som klarer å balansere dette utstyret perfekt i begge bruksmoduser ved å skyve utstyret fram og tilbake i stativhodets innebygde hurtigfeste. Heller ikke Manfrotto MVH500AH videohode med sin 140 mm lange balanseplate duger, noe jeg skriver mer om i testen.

Alle stativhoder jeg har prøvd, gjør det nødvendig å flytte på hurtigfesteplata under teleskopets stativsokkel hver gang man endrer bruksmodus. Det er upraktisk og uakseptabelt å måtte gjøre dette. Den mest nærliggende tanken er å kjøpe til ei ekstra lang hurtigfesteplate for stativhodet. De finnes som regel ikke lange nok, og i tillegg kommer platene så kloss opptil teleskopet at det ikke er plass til dem i lengderetningen. De lar seg rett og slett ikke montere. Løsningen er å montere et ekstra hurtigfeste oppå hodets originale hurtigfesteplate.

Swarovski SSR II balanseskinne

Men hvorfor gå over bekken etter vann, vil noen kanskje si, for Swarovski tilbyr jo sin balanseskinne SSR II for sine teleskop. Men den har en praktisk begrensning idet du kan montere bare teleskop med Swarovskis egen teleskopfot oppå denne. Dette fungerer bra hvis du skal bruke ditt stativ til ren teleskopbruk. For å vekselvis bruke stativet til teleskop og kamera, kan du riktig nok skifte ut Swarovskis hurtigfesteplate under SSR II-skinna til ei Manfrotto-plate eller ei Arca-Swiss-kompatibel hurtigfesteplate fra for eksempel Berlebach, Photo Clam eller Really Right Stuff. Men da må SSR II-skinna tas av stativhodet hver gang du skal benytte kamera. Det er upraktisk.

Swarovski SSR II balanseskinne gir stadig topunktstøtte for teleskopet, men er upraktisk om du også skal bruke kamera på ditt teleskopstativ.

Valg av videohode

MVH500AH Manfrotto videohode

K-205 Tiltall videohode

De to hodene jeg testet, er mine to favorittthoder:

MVH500AH Manfrotto videohode kr 1599
<https://www.optiline.no/manfrotto-videohode-mvh500ah>

K-205 Tiltall videohode kr 1295
<https://www.optiline.no/tiltall-videohode>

Begge hodene er i utgangspunktet myke og jevne i bevegelsene. Det jeg liker best av dem, er Tiltall-hodet. Det tilter lettere og mer presist i vanlig, tilnærmet vannrett brukssituasjon – særlig merkbart når hodene er tungt lastet.

Også Manfrotto-hodet er godt, men lider av ustødig feste av balanseplata når denne skyves til en av ytterkantene. Ustødigheten er størst når plata er skjøvet i bakre posisjon. Da gynger teleskop med påmontert kamera sterkt i hodets hurtigfeste. Konklusjonen er at balansering av tungt utstyr på Manfrotto MVH500AH fungerer tilfredsstillende kun hvis man monterer et separat hurtigfeste på toppen av den originale balanseplata, f.eks. M357 Manfrotto balanseskinne, slik at man slipper å skyve hodets plate nevneverdig ut av sin utgangssposisjon midt på hodet.

For mange brukere er det en ulempe ved MVH500AH at det ikke finnes kortere platelengder enn den lange balanseplata den leveres med. Vil du også benytte ditt kamerahus på samme stativhode, blir hodets hurtigfesteplate upraktisk lang.

Arca-Swiss-kompatibilitet

Et problem for variert bruk av Tiltall- og Manfrotto-hodene jeg har testet, er at ingen av hodenes originalplater er Arca-Swiss-kompatible. Det er kompliserende for dem som har Arca-Swiss-kompatible plater på fotoutstyret sitt fra før. Hvis man monterer et Arca-Swiss-kompatibelt hurtigfeste på originalplata som Tiltall- og Manfrotto-hodene leveres med, løser man dette problemet. Man oppnår foruten perfekt balansering av krevende utstyr også praktisk veksling mellom bruk av teleskop og kamerahus.

Valg av hurtigfeste for balansering

Som nevnt er man avhengig av å plassere et ekstra hurtigfeste oppå hodets originalplate. Jeg prøvde ut en rekke løse hurtigfester og fant ett som fungerer perfekt: 320265 Berlebach 150.

Testvinnende hurtigfeste

Teleskop i observasjonsmodus

Teleskop i fotograferingsmodus

Bildene viser Berlebach hurtigfeste 150 med 050XL hurtigfesteplate motert på Tiltall videohode 205. Teleskopet skyves raskt fram og tilbake i hurtigfestet når man skifter mellom å observere (venstre bilde) og fotografere (høyre bilde). Utstyret er i full balanse i begge modusene.

Berlebach hurtigfeste på K-205 Tiltall videohode

320265 Berlebach hurtigfeste 150 u/plate kr 850

<https://www.optiline.no/berlebach-hurtigfeste-150>

320284 Berlebach hurtigfesteplate 050XL kr 826

<https://www.optiline.no/berlebach-hurtigfesteplate-050xl>

Denne plata er 157 mm lang og har en skyvelengde på 100 mm. Den er lang nok til å balansere utstyret både i observasjons- og fotomodus ved å skyve plata fram og tilbake i hurtigfestet.

Berlebachs enda lengre hurtigfesteplate 050XXL (platelengde 227 mm, skyvelengde: 170 mm?) er unødvendig lang til formålet. Det er også mulig å bruke andre Arca-Swiss-kompatible plater. Jeg testet PC-170-UP Photo Clam hurtigfesteplate (platelengde 170 mm, skyvelengde: 92 mm), som fungerte på alle måter. Men det mest nærliggende er å anbefale Berlebachs egne plater, for da vil alle mekanismer garantert virke som de skal – for eksempel sikringen mot at plata uforvarende skal skli ut av festet.

Berlebachs hurtigfeste har bare ett gjengehull i sokkelen og står i teorien i fare for å rotere på stativhodets hurtigfesteplate-skrue hvis man ikke setter skruen godt til. Men Berlebachs hurtigfeste viste seg å sitte godt fordi anleggsflata mot gummien på stativhodets hurtigfesteplate har et stort areal. Dermed unngås vridning. Vil man forsikre seg 100 % mot vridning, anbefales kontaktlim mellom flatene.

Det finnes også et hurtigfeste som er enda lengre enn 210265 Berlebach hurtigfeste 150. Det heter 320269 Berlebach 160, men er ikke testet fordi jeg oppnådde hva jeg ville med Berlebach 150.

Andre testede hurtigfester

Photo Clam hurtigfeste på K-205 Tiltall videohode

PC-59N Photo Clam hurtigfeste for monopod u/plate kr 580

<https://www.optiline.no/photo-clam-hurtigfeste-for-ettbeinsstativ-stort>

PC-170-UP Photo Clam hurtigfesteplate kr 566

<https://www.optiline.no/photo-clam-hurtigfesteplate-for-objektiv-1315>

Jeg prøvde ut dette hurtigfestet selv om det egentlig er produsert kun for bruk på ettbensstativ (monopod). Balanseringen fungerte, men det var umulig å få festet hurtigfestet skikkelig på stativhodets hurtigfesteplate på grunn av liten kontaktflate mot underliggende stativhodeplate. Dermed vil hurtigfestet vri seg løs i dets sokkel uansett hvor godt man setter til festeskruen. Kontaktlm mellom de små kontaktflatene vil heller ikke løse problemet. Dette festet fungerer altså bare på Photo Clams ettbensstativ.

Photo Clam-plata er Arca-Swiss-kompatibel og viste seg å fungere bra i Berlebachs hurtigfeste. Den 170 mm lange plata har en skyvelengde på 90 mm. Den er lang nok til å balansere utstyret både i observasjons- og fotomodus. Fordi skyvelengden er noe kortere enn for Berlebach-plata, kan brukere med høyere/lavere kameravekt enn mitt Nikon D200 (1100 g) oppleve å måtte skyve hodets hurtigfesteplate litt fram eller bak i hodets innebygde hurtigfeste og fikse den permanent der. Dette fungerer stødig og bra, men må anses som en viss ulempe i forhold til Berlebach hurtigfeste med original Berlebach-plate.

Bildet viser Opticron ES 100 GA ED teleskop med M357 Manfrotto balansekinne. Montert på Berlebach videohode 510 og Berlebach Report stativ.

M357 Manfrotto balansekinne fungerer perfekt for balansering av dette store, framtunge teleskopet hvis man skal bruke teleskopet til observasjon. Balansekinna er ikke testet sammen med ES 100 teleskop påmontert kamera.

Manfrotto 357 balanseskinne på Tiltall 205 videohode

M357 Manfrotto balanseskinne m/plate kr 739

<https://www.optiline.no/manfrotto-balanseskinne>

Manfrotto 357 balanseskinne har platelengde 140 mm og skyvelengde: 80 mm. Den er testet på Tiltall-hodet og viste seg å være lang nok til å balansere utstyret både i observasjons- og fotomodus.

Balanseplata sitter stødig og godt både skjøvet maksimalt fram og bak. Det er litt svikt i platas feste (i motsetning til på hos Berlebach og Photo Clam hurtigfester), men svikten her sjenerer ikke fordi svikten i Swarovski-teleskopets stativfot er større, og er den du merker i praksis. M357 kan derfor anbefales, med mindre du fra tid til annen også har behov for å montere kamerahus direkte på det samme stativet. Det vil være upraktisk fordi det ikke finnes korte, kompakte plater for M357 som er egnet for permanent montering under kamerahus.

Manfrotto 357 balanseskinne på MVH500AH hode

M357 Manfrotto balanseskinne m/plate kr 739

<https://www.optiline.no/manfrotto-balanseskinne>

Manfrotto 357 balanseskinne har platelengde 140 mm og skyvelengde: 80 mm. Den er testet på MVH500AH Manfrotto videohode og viste seg å være lang nok til å balansere utstyret både i observasjons- og fotomodus.

Feisol hurtigfeste

QRC-50 Feisol hurtigfeste u/plate kr 743

<https://www.optiline.no/feisol-hurtigfeste>

Det finnes ikke lange nok plater for Feisol QRC-50 til å balansere utstyret både i observasjons- og fotomodus. Jeg prøvde også QP-200 Feisol hurtigfesteplate, som er hele 200 mm lang, men skyvelengden var ikke lang nok til formålet.

*Optiline AS distribuerer og/eller forhandler alle produktene som omtales i testen
unntatt Swarovski SSR II balanseskinne.*